

ARHEOMETALURGIJA I RUDARSKI BASEN KOLUBARA

Mirjana Blagojević

Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Radoslava Grujića 11, Beograd

Rudarski basen Kolubara sa svojim površinskim kopovima po prirodi posla ugrožava čitav niz arheoloških nalazišta. Zaštitu ugroženih nalazišta preuzeo je Republički zavod za zaštitu spomenika kulture u saradnji s Arheološkim institutom iz Beograda i Zavodima za zaštitu spomenika Beograda i Valjeva, uz punu podršku svih struktura Rudarskog basena Kolubara.

Napredovanjem rudarskih radova mnogi arheološki lokaliteti koji su na pravcu širenja kopova neposredno su ugroženi. Među arheološkim lokalitetima koji su zaštićeni su Kalenić Livade u Kaleniću, Masinske njive i Jaričište u Malom Borku.

Po svom značaju za razvoj istorije metalurgije naročito se ističe lokalitet Masinske njive koji je pružio pouzdane podatke o tehnologiji topljenja rude bakra u primarnoj metalurgiji ovog metala. Otkriven je kompleks namenjen za proizvodnu drvenog uglja – ćumura, s posebno ukopanim pećima. Do sada je otkriveno preko 70 ovih peći s organizovanim deopima za skladištenje drvene građe (kao sirovine) i ćumura. Pored ovoga otkopan je i sistem zemunica i poluukopanih stambenih jedinica. Otkriće materijalne prerade ovih prvobitnih metalurga ukazalo je na njihov složen populacioni sastav. U ovoj proizvodnji učestvovali su pripadnici eneolitskih kultura iz centralnog i zapadnog Balkana, srednjeg Podunavlja i ističnog Prialpskog prostora. Takva međupopulaciona saradnja ostvarena u prvoj polovini IV milenijuma stare ere, kao potpuna novina u kulturnoj istoriji ovog perioda zahteva dopunska arheološka istraživanja, koja i inače predstoje na daljim iskopavanjima ovih lokaliteta.

Ključne reči: metalurgija, arheometalurgija, ćumur, zemunica, eneolitska kultura